

De angeldragers van een Achterhoekse dorpstuin

Harry Pijfers

Over het voorkomen van wilde bijen en wespen in tuinen is niet erg veel bekend. De meeste informatie levert Arie Koster (2000), die in de periode 1980-2001 veel openbaar groen en tuinen heeft bestudeerd. Hij schrijft o.a.: "In veel tuinen werden geen of nauwelijks wilde bijen aangetroffen. Gewoonlijk moest lang worden gezocht voordat er een plek werd gevonden waar wilde bijen konden voorkomen".

Sedert 1999 houd ik mij intensief bezig met de bijen en wespen in mijn tuin. Tot op heden heb ik er 203 soorten gevangen (zie soortenlijst op de website van de sectie). Graag wil ik daarom wat meer vertellen over deze dorpstuin in de Achterhoek. Onze tuin bevindt zich in Zelhem, een dorp dat zich graag profileert als "Het groene hart van de Achterhoek", op voormalige rogge-akkers. Daar is in de tachtiger jaren een nieuwe, moderne woonwijk gebouwd. De tuin (Ac.221.4-447.4) is zo'n 400 vierkante meter groot (inclusief de woning) en bevat o.a. een vijver met moerasrand, veel hoogteverschillen en een tuinhuisje met rieten dak (foto pagina 23).

Bloemplanten

Om deze tuin aantrekkelijk te maken voor insecten, met name voor bijen en wespen, heb ik verschillende voorzieningen getroffen. Op de eerste plaats hebben we allerlei planten en struiken geplant. In het voorjaar verschijnen diverse bolgewassen zoals crocussen, sneeuwkllokjes, akonietjes, blauwe druifjes, *Scilla's*, *Helleborus*-soorten en schijnhazelaar. Daarna komen bosanemonen, hondstand, *Vinca major* en *minor*, holwortel, speenkruid, gele anemoon, toverhazelaar, helmbloem en *Primula's*, *Lamium*-soorten, *Mahonia*, narcissen. Weer later verschijnen hondsdrif, dotters, kievitsbloemen, *Pieris*, *Aubrietia* en *Salix*-soorten. In mei verschijnen allerlei Irissen, *Ajuga's*, boswederik, wolfsmelksoorten, lelietjes-

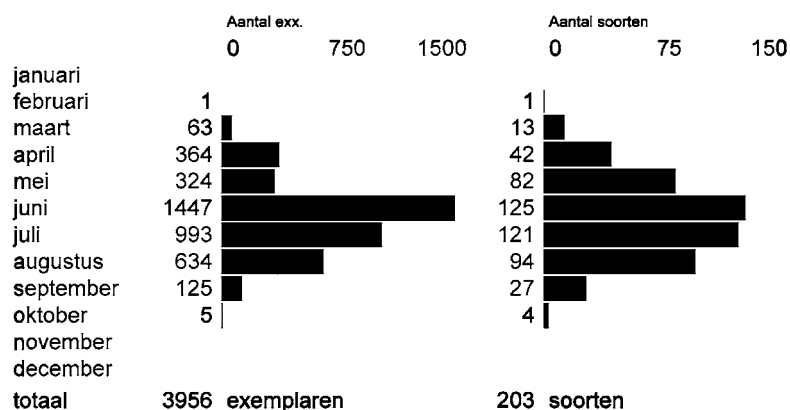
der-dalen, knikkend nagelkruid, diverse *Allium*-soorten, *Nepeta*.

In de zomermaanden bloeit en groeit er weer van alles: in de vijver wateraardbei en waterdrieblad, verder diverse *Campanula*-soorten, penningkruid, kattestaart, *Teucrium* en vrouwenmantels, twee soorten vogelmelk, anjer- en heide-soorten, vlin-derstruik, laurierkers, venkel, geranium-soorten en *Solidago*, in de nazomer een zeer geliefde vliegplant! Al deze planten worden door talrijke insecten, zoals vlin-ders, zweefvliegen, kevers, bijen en wespen bezocht.

Nestgelegenheid

Om voor de aculeaten niet alleen voedsel maar ook nestgelegenheid aan te bieden heb ik op verschillende plaatsen houten blokken opgehangen (zo'n 70 stuks). Deze blokken zijn voorzien van vorgeboorde gaatjes (van 2 tot 8 mm). Ze hangen zoveel mogelijk beschut tegen de regen en gericht op het zuiden (foto pagina 23). Ook heb ik op diverse plaatsen in de tuin open zandige plekken met wat grint gemaakt voor de endogeïsche soorten, zoals de *Andrena's*. Naast alle bijen en wespen vliegen er nog diverse andere interessante soorten als *Anthrax anthrax*, parasiet bij solitaire bijen, sluipwespen zoals de grote *Dolichomitus imperator* en verschillende soorten boktorren.

Al deze maatregelen om mijn tuin aantrekkelijk te maken voor aculeaten hebben beslist resultaat gehad. De aculeaten vang ik, vaak geholpen door mijn vrouw, met een net of exhauster. Ook plaats ik regelmatig enkele watervallen, zogenaamde yellowpans (zie Smit 1997), waardoor ook diverse interessante soorten worden gevangen. In de loop der jaren (1999-2006) hebben wij zo'n kleine 4000 exemplaren gevangen, op 317 verschillende data. In totaal hebben we 203 verschillende soorten gevangen, te weten 84 bijen-soorten, 4 soorten mieren en 115 soorten wespen, met als belangrijkste groep de graafwespen met 67 soorten. Daarnaast goudwespen, spinnendoders en leden van enkele kleinere families.

Figuur 1. Aantal exemplaren en soorten per maand.

Figuur 1 geeft aan hoeveel exemplaren en soorten in de verschillende maanden gevangen zijn. Vermoedelijk zal het aantal soorten nog groter zijn, er zijn nog enkele moeilijke groepen (*Hylaeus*, *Lasioglossum*, *Chrysis*-soorten) die nog gedetermineerd moeten worden.

Bijzondere soorten die werden gevonden zijn onder andere:

Anthidium strigatum
Chrysis immaculata
Diodontus insidiosus
Ectemnius rubicola
Epeoloides coecutiens
Holopyga generosa
Hylaeus difformis
Lasioglossum laticeps
Melitta nigricans
Passaloecus borealis
Pemphredon austriaca
Polistes dominulus
Sapyga clavicornis
Sapyga quinquepunctata
Sapygina decemguttata
Stelis minuta
Trypoxylon minus

Verklaringen voor het grote aantal exemplaren en soorten, dat ik toch in een vrij kleine tuin gevonden heb, zouden de volgende kunnen zijn:

1. Ik heb de leefomgeving geschikter gemaakt met planten en nestgelegenheid.
2. Ik leef in mijn eigen gemaakt biotoop: ik hoef niet op stap (wat ik wel betreur).
3. Door mijn leeftijd (80 jaar): lopen gaat moeilijk, dus aan huis gebonden; nu zet ik een gemakkelijke stoel in de tuin en observeer, registreer en vang (zo heeft elk nadeel toch nog weer zijn voordeel!).

Ik zou mijn verhaal willen besluiten met nog een citaat van Arie Koster (2001): "Verscheidenheid in de bijenpopulatie kan worden gezien als een kenmerk van ecologische kwaliteit". En met deze opmerking ben ik erg tevreden.

Dankwoord

In de loop der jaren hebben verschillende mensen mijn tuin bezocht en mij geholpen met moeilijke determinaties. In alfabetische volgorde waren dat: Wim Klein (graafwespen), Frank van der Meer (*Lasioglossum*), Theo Peeters (diverse moeilijke bijen), Jeroen de Rond (goudwespen), Jan Smit (*Nomada*, Vespidae). Ik wil dit vijftal hartelijk danken voor hun sympathieke medewerking en steun.

Voor een volledige soortenlijst, zie de website van de sectie:

www.nev.nl/hymenoptera/

Literatuur

- Koster, A., 2000. Wilde bijen in het stedelijk groen. - Alterra-rapport 048
 Koster, A., 2001. Openbaar groen op ecologische grondslag. - Alterra, Dissertatie, 263 p.
 Smit, J., 1997. Inventarisatie camping "Flierenhof" 1992-1996. - Bzzz 5: 21-25.

J.H.N. Pijfers, Koeriershoek 15,
 7021 ET Zelhem, ophrys@hetnet.nl

4 De tuinbladsnijder (*Megachile centuncularis*) op bernagie (*Borago officinalis*). Foto Pieter van Breugel.

5 Achterhoekse dorpstuin. Foto Harry Pijfers.

6 Nestblokken voor bijen en wespen. Foto Harry Pijfers.

